

BOSHLANG'ICH SINIF ONA TILI DARSLARIDA IMLOVIY SAVODXONLIKNI RIVOJLANTIRISHDA TABIIY FANLARNI INTEGRATSIYA QILISH

Pirnazarova Nilufar Juraqul qizi

DTPI pedagogika fakulteti Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 3-bosqich talabasi
denovses@mail.ru

Artiqova Farida Ochildiyevna

DTPI pedagogika fakulteti Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 3-bosqich talabasi
<https://doi.org/10.5281/zenodo.17347128>

Annotatsiya: Mazkur tezisdagi boshlang'ich sinf ona tili darslarida imloviy savodxonligini rivojlantirish jarayonida tabiiy fanni integratsiya qilishning ahamiyati, mazmuni va samaradorligi yoritilgan. Integratsiya jarayonida o'quvchilarda tabiat hodisalarini kuzatish, o'z fikrini yozma ravishda ifodalash, yangi so'zlarni ongli o'zlashtirish kabi kompetensiyalar rivojlanadi. O'quvchilar tabiatga oid matnlar bilan ishlash orqali yangi so'zlar ustida ishlab imlo qoidalarni amalda qo'llaydi va yozma nutqi rivojlanadi.

Kalit so'zlar: integratsiya, tabiatshunoslik, imlo, savodxonlik, metodika, ona tili, yozma nutq.

Аннотация: В данной диссертации рассматриваются важность, содержание и эффективность интеграции естественнонаучных дисциплин в процесс развития орфографической грамотности на уроках родного языка в начальной школе. В процессе интеграции учащиеся развивают такие компетенции, как наблюдение за природными явлениями, письменное выражение своих мыслей и осознанное освоение новых слов. Работая с текстами о природе, учащиеся работают с новыми словами, применяют правила орфографии и развивают письменную речь.

Ключевые слова: интеграция, родной язык, естествознание, орфография, грамотность, методика, письменная речь.

Annotation: This thesis highlights the importance, content, and effectiveness of integrating natural science in the process of developing spelling literacy in primary school native language classes. During the integration process, students develop competencies such as observing natural phenomena, expressing their thoughts in writing, and consciously mastering new words. By working with nature-related texts, students work on new words, apply spelling rules, and develop their written speech.

Keywords: integration, native language, natural science, spelling, literacy, methodology, written speech.

Mamlakatimizda olib borilayotgan keng ko'lamlislohotlar ta'lim tizimi xodimlaridan, ayniqsa umumiy o'rta talim maktablarining boshlang'ich sinf o'qituvchilaridan zamonaviy yondoshuvlar hamda innovatsiyalardan ijodiy va samarali foydalanishni taqozo qilmoqda. Zero, mamlakatimiz Prezidenti Sh.Mirziyoyevning "biz ta'lim va tarbiya tizimining barcha bo'g'inlari faoliyatini bugungi zamon talablari asosida takomillashtirishni o'zimizning birinchi darajali vazifamiz deb bilamiz" degan fikri muhim ahamiyat kasb etadi. Ta'lim amaliyoti ko'rsatishicha, maktab ta'limida fanlararo aloqadorlikni yo'lga qo'yish fan va jamiyat hayotida bugungi kunda sodir bo'layotgan integratsion jarayonlarning yorqin ifodasidir. "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun, "Kadrlar tayyorlash Milliy datsuri", "O'zbekiston Respublikasida yoshlarga oid davlat siyosatining asoslari to'g'risida"gi Qonun hamda "Maktab ta'limini

rivojlantirish Davlat umummilliy dasturi", "2008-2012 yillarda uzluksiz ta'lim tizimi mazmunini modernizatsiyalash va ta'lim-tarbiya samaradorligini yangi sifat darajasiga ko'tarish Davlat dasturi", 2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning "Harakatlar strategiyasi"[1]da va boshqa me'yoriy hujjatlarda uzluksiz ta'lim tizimini isloh qilish vazifalari belgilangan bo'lib, bu esa ta'lim jarayonida o'quvchilar bilan

1 "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi" 2017.02.07. ishlash, ularni barkamol avlod sifatida shakllantirish davlat miqyosida muvaffaqiyatli amalga oshirilishida zamin bo'lmoqda.

Ta'lim jarayonini samarali tashkil etish, o'quvchilarda mustaqil fikrlash, tahlil qilish va amaliy qo'llash ko'nikmalarini shakllantirish muhim ahamiyat kasb etadi. Boshlang'ich ta'lim bosqichida o'quvchilarning imloviy savodxonligini rivojlantirish ularning keyingi o'quv faoliyati uchun poydevor hisoblanadi. Shu jihatdan ona tili darslari o'quvchilarning nutq madaniyatini, yozma va og'zaki fikrlashini shakllantirishda markaziy o'rin tutadi. Ta'limni integratsiyalashtirishdan ko'zlangan asosiy maqsad boshlang'ich maktabdayoq tabiat va jamiyat haqidagi tasavvurni yaxshi shakllantirish va ularning rivojlanishi qonunlariga o'z munosabatini bildirishga yo'naltirishdan iboratdir. Zamonaviy ta'lim tizimi oldida turgan asosiy vazifalardan biri-boshlang'ich ta'lim bosqichidan boshlab o'quvchilarda mustahkam savodxonlik, nutq madaniyati, mustaqil fikrlash va tahlil qilish ko'nikmalarini shakllantirishdan iborat. Ayniqsa, ona tili ta'limi mazmunida imloviy savodxonlikni shakllantirish masalasi o'quvchining umumiy tafakkur darajasi, tilga bo'lgan munosabati va yozma nutq madaniyatining rivojlanishida hal qiluvchi o'rin egallaydi. Fanlararo integratsiya, ya'ni bir nechta fanlar mazmunini o'zaro uyg'unlashtirib o'qitish orqali o'quvchilarning mavzuga nisbatan qiziqishini oshirish, bilimlarni hayotiy kontekstda o'zlashtirish va chuqurroq tahlil qilishga imkon yaratiladi. Xususan, tabiiy fanlar mazmunining ona tili darslariga integratsiyasi orqali o'quvchilarda nafaqat lingvistik bilimlar, balki tabiat hodisalari, ekologik madaniyat hamda kuzatuvchanlik, tahliliy fikrlash ko'nikmalari shakllanadi. Bu esa, o'z navbatida, imloviy savodxonlikni rivojlantirishda faol, mazmunli yondashuvni ta'minlaydi. Shu nuqtai nazardan, boshlang'ich sinf ona tili darslarida imloviy savodxonlikni rivojlantirishda tabiiy fanlarni integratsiyalash masalasi dolzarb ilmiy-pedagogik muammolardan biri hisoblanadi. Mazkur yondashuv nafaqat metodik samaradorlikni ta'minlaydi, balki o'quvchilarni har tomonlama rivojlantirishga xizmat qiladi. Bugungi kunda integratsiyalashgan ta'lim muammosiga boshlang'ich ta'limda ham jiddiy diqqat qaratilayotganligining sababini professorlar R.Mavlonova va N.Rahmonqulova "Boshlang'ich ta'limning integratsiyalashgan pedagogikasi"(2009), "Boshlang'ich ta'lim pedagogikasi, innovatsiya va integratsiyasi" (2013) nomli o'quv qo'llanmalarida quyidagicha izohlaydilar: "O'quv predmetlari orasidagi integratsiya predmetlar tizimini inkor etmaydi, balki predmetlar orasidagi aloqalar va bog'liqliklarni chuqurlashtirishga qaratilgan yondashuv - differentsiya va integratsiya orasidagi munosabatni tushunishga tayanadi... turli fanlarning element va qismlarini bir butunga birlashtirishga yo'naltirilgan integratsiya bir predmet bo'yicha bilimlarni ikkinchisiga ko'chirish yoki faoliyatning almashinishi emas, balki fanlar integratsiyasi yo'nalishlarini aks ettiruvchi yangi didaktik ekvivalentlarni yaratish jarayonidir" [2].Masalan "Tabiatda suvning ahamiyati" yoki "Hayvonlar dunyosi" mavzular asosida o'tiladigan ona tili darslarida o'quvchilar tabiat haqiqati bilimlarni boyitish bilan

birga ,to'g'ri yozish ;tinish belgilardan foydalanish,so'z birikmalarini to'g'ri qo'llash malakalrni rivojlantiradilar. Bunday darslarda matn bilan ishlash ,diktant,insholar yozish,tahliliy topshiriqlar bajarish orqali o'quvchilarning imloviy savodxonligi mustahkamlanadi.

Xulosa: Xulosa qilib aytganda, boshlang'ich sinf ona tili darslarida imloviy savodxonlikni rivojlantirish jarayonida tabiiy fanni integratsiya qilishning samaradorligi, fanlararo integratsiya orqali o'quvchilarning nafaqat til qoidalarini mustahkamlash, balki tabiat hodisalari va atrof-muhitga bo'lgan qiziqishlarini oshirishga ham erishiladi. Tabiathunoslik fanining ona tili darslariga kiritilishi o'quvchilarning fikrlash darajasini kengaytirib, ularni mustaqil va ijodiy faoliyatga rag'batlantiradi. Shuningdek, bu yondashuv imloviy qoidalarni amaliy vaziyatlarda qo'llash ko'nikmalarini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi" 2017.02.07.
2. "Boshlang'ich sinf o'qish savodxonligi va tarbiya darslarining integratsiyalashuv imkoniyatlari". Gulmira Sodiqova boshlang'ich sinf o'qituvchisi. Boshlang'ich ta'lim gazetasi. 2021-yil, 10-son, 21-bet.
3. "Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini fanlarni integratsiyalab o'qitishga tayyorlash". Hayitov Anvar Isomiddin o'g'li,TDPU tadqiqotchisi. Pedagogika ilmiy-nazariy va metodik jurnal. 2022- yil,3-bet.
4. "Integratsiyalashgan darslarning samaradorligini oshirish va ta'lim prinsiplari". Mavlonova.R, Raxmonqulova. N. Boshlang'ich ta'limning int egratsiyalashgan pedagogikasi. Toshkent "Ilm ziyo", 2009.
5. R.Mavlyanova, N.Raxmankulova. "Boshlang'ich ta'lim pedagogikasi, innovatsiya va integratsiyasi, Toshkent "Voris nashriyot", 2013.